

Hvor langt må du køre efter frisk græs?

Frisk staldfodret græs kan være godt for økonomien.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Kørselsafstanden har stor betydning for økonomien ved staldfodring med frisk græs. En situationsafhængig beregning hvor bedriftens specifikke forudsætninger indgår, er en forudsætning for en god rådgivning.

I forlængelse af artiklen [Mere frisk græs, er godt for økonomien i økologiske besætninger](#), præsenteres her nogle beregninger af økonomien i staldfodring med frisk græs. Beregningerne tager udgangspunkt i forholdene i en eksisterende økologisk bedrift.

Hvor meget påvirker kørselsafstanden prisen pr. FE frisk græs?

En af de faktorer der er meget betydende for økonomien ved staldfodring med frisk græs er afstanden fra stald til marken. Artiklen viser eksempler på hvorledes prisen pr. FE frisk græs stiger i takt med afstanden øges til marken med frisk græs. Sidste del af artiklen viser hvor langt man må køre efter frisk græs, når alternativet er ensilering af slætgræs.

Ved staldfodring med frisk græs skal der investeres i et maskinsæt til slåning og høst af græsset, der har en passende kapacitet og produktionsøkonomi. Den første beslutning, der skal træffes, er om der skal investeres i en opsamlervogn eller i en snittervogn. Forskellen på de to vogntyper er dels størrelsen og undervognen herudover om maskinen har en pick up eller snitter udstyr.

Prisen på de to vogntyper er meget forskellige, og inden snittervognen kan medføre en bedre totaløkonomi skal den bruges til et betydeligt antal hektar slætgræs. Herudover kan der opstå problemer med at opnå en kapacitet, der muliggør at få stakken lukket af indenfor en rimelig tidsperiode.

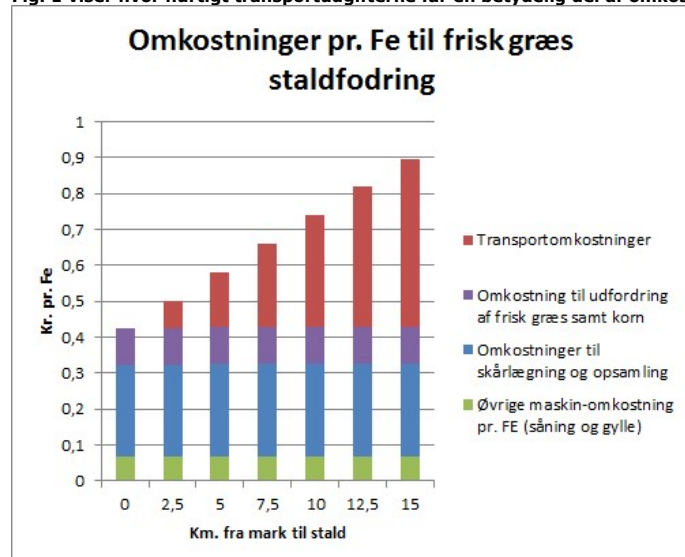
I beregningerne er det taget udgangspunkt i en frontskårlægger på 3 meter og en opsamlervogn på 40 m³, der ca. kan rumme 1250 FE pr. læs. I beregningen bruges vognen ikke til andre formål end høst af frisk græs til staldfodring. I praksis ville vognen også blive brugt som frakørselsvogn og frontskårlæggeren vil blive brugt til skårlægning af høg og evt. helsæd.

I beregningen koster forrentning og drift af opsamlervogn og skårlægger 26 øre pr. FE, med en traktorleje på 200 kr. pr. timen og en aflønning af arbejdskraft med 175 kr. pr. time. Herudover kommer udgiften til transport.

Ved høst af frisk græs på en mark beliggende ved gården koster de samlede produktionsomkostninger således 42 øre pr. FE. Ved høst af frisk græs 15 km væk fra gården er prisen 90 øre pr. FE. Der går således 47 øre til transport pr. FE.

Fig. 1 viser hvor hurtigt transportudgifterne får en betydelig del af omkostningerne pr. FE til staldfodring med frisk græs.

Omkostningerne til transport påvirkes primært af timelønnen til den person, der skal sidde på traktoren. I dette regneeksempel er timelønnen 175 kr. Derudover belastes omkostningerne til transport af den omkostning, der er til traktoren for hver time den kører på vejen. I dette regneeksempel er traktorlejen på 200 kr. i timen. Det drejer sig således om at have en god kapacitetsudnyttelse. Der er stor forskel på kapacitetsudnyttelse på bedriftsniveau. Derfor er det også vigtigt at foretage en bedriftsspecifik beregning, når landmanden seriøst overvejer at ændre fodringsstrategi.

Fodringsstrategier:

- A: Staldfodring af frisk græs uden tildeling af ensilage og korn
- B: Staldfodring af frisk græs uden tildeling af ensilage
- C: Staldfodring af frisk græs samt tildeling af ensilage

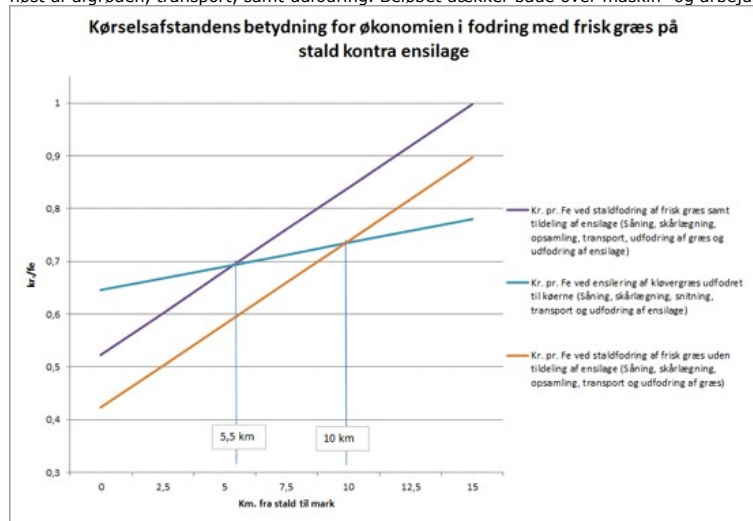
Økonomien i at staldfodre med frisk græs afhænger, udover afstanden til marken, af hvilken udfodringsstrategi, der passer til bedriften hen over de ca. 170 dage sommerfoderplanen indeholder frisk græs. Beregningen viser, at det koster 5 øre pr. FE græs at udfodre frisk græs på foderbordet. Det koster 10 øre pr. FE græs at udfodre frisk græs, samt korn, der lægges på toppen af læsset med græs. I de perioder, hvor der er behov for at supplere staldfodres frisk græs med andet grovfoder, koster det 15 øre pr. FE græs at udfodre grovfodret med mikservognen samt 5 øre pr. FE græs at udfodre frisk græs, hvilket bliver 20 øre pr. FE. i alt. I figur 2 er der regnet med 10 øre pr. FE græs til udfodring, som må være den strategi, der bruges i flest dage over sæsonen.

Hvor langt må man køre efter frisk græs

Specielt for bedrifter med en dårlig arrondering kan det ofte svare sig at køre efter frisk græs til kørerne, da alternativet ikke er afgræsning med fodring med sletgræs. Men hvor langt kan det svare sig at køre efter frisk græs?

Nedenfor kan man i figur 3 se, hvor meget omkostningerne pr. FE stiger ved stigende afstand.

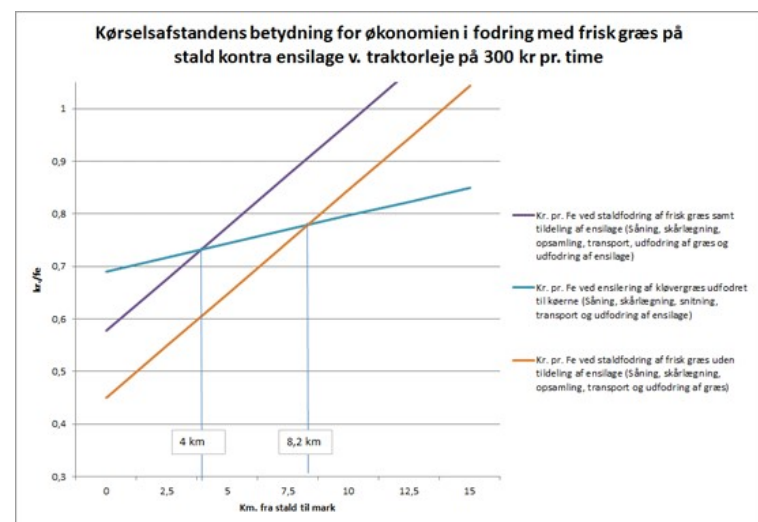
Fig. 2 Kørselsafstandens betydning for omkostninger ved fodring med frisk græs på stald kontra ensilage. Omkostninger dækker såning og gylle, høst af afgrøden, transport, samt udfodring. Beløbet dækker både over maskin- og arbejdsomkostninger.

Figur 3 viser at hvis man er afhængig af at dyrke grovfoder på noget jord, der ligger et godt stykke væk fra ejendommen, er det økonomisk fordelagtigt at køre efter frisk græs til staldfodring, så længe man ikke skal køre mere end ca. 5,5 km. Men resultatet er meget afhængig af fodringsstrategien, som blev diskuteret ovenfor. Beregningen viser også, at i de perioder, hvor der ikke er behov for at supplere med kløvergræsenilage og mikservognen kan køres i maskinhallen, er det økonomisk fordelagtigt at køre op til 10 km efter frisk græs frem for at ensilere slætgræsset fra markerne. Man kan i dette tilfælde sige at man kan bruge den tid, som man brugte på at blande foder, på landevejen i stedet for, korrigeret for omkostninger til traktor mv.

Følsomhedsanalyse

Ændres maskinudnyttelsen, f.eks. ved udlicitering af en række opgaver til maskinstation, således at f.eks. traktoren kun kører 525 timer i stedet for 1100 timer pr år., så stiger traktorlejen fra 200 kr. pr. time til 300 kr. pr time. Denne ændring i bedriftens kapacitetsomkostning betyder, at i de perioder hvor der også fodres med ensilage reduceres maksimum afstanden fra 5,5 km. til 4 km. I de perioder hvor der ikke fodres med suppleringsgrovfoder reduceres maks. afstanden fra 10 km. til 8,2 km.

Forudsætninger for beregningen ang. kørselsafstand

I beregningerne af kørselsafstandens betydning for økonomien i fodring med frisk græs antages at 150 køer fodres med 8,3 FE frisk græs/dag i 170 dage. Investeringen, som beregningen tager udgangspunkt i, er en snittervogn fra Pöttinger model FARO 4000 D. Vognen kan læsse 7,5 ton frisk græs (2,25 tons tørstof) og har en effektiv fyldetid på ca. 7 minutter. Der regnes med en gennemsnitlig transporthastighed på 20 km pr. time. Tidsforbruget til udfodring af frisk græs er anslået til 20 min. således der også er afsat 10 min. til at lægge lidt korn i toppen af læsset. Den samlede investering til høst af frisk græs er baseret på køb af snittervogn, frontskårlægger og etablering af front PTO på eksisterende traktor, hvilket er

beregnet til 300.000 kr. Der regnes med 15 % værditab p.a. 7 års levetid, en rente på 5,5 % p.a., traktorleje 200 kr. pr. time og lønomkostninger på 175 kr. pr time.

I beregningerne for omkostninger pr. FE ved fodring af ensilage er der regnet med en udfordringstid på 30 minutter. Prisen for skårlægning, rivning, snitning og indlæggelse er beregnet til 2.767 kr. pr. ha. og hjemkørsel er beregnet ud fra leje af hjemkørselsvogn til 150 kr. pr. time. Der regnes med en gennemsnitlig transporthastighed på 20 km pr. time og en kapacitet på 20 ton pr. læs. Traktorleje 200 kr. pr time og lønomkostninger på 175 kr. pr time.

Konklusion på anbefaling omkring frisk græs som staldfodring

Under de givne forudsætninger viste beregningen at høst og udfodring af frisk græs kan være en økonomisk fordel i forhold til fodring med kløvergræsensilage, når afstanden til marken er mindre end 5,5 km. Dog var dette i en situation, hvor der blev fodret med både ensilage og staldfodret frisk græs. Hvis der udelukkende fodres med frisk græs med korn på toppen, vil det kunne betale sig at hente græsset i en afstand af ca. 10 km fra ejendommen.

Der er specielt gode økonomiske muligheder for de bedrifter, der enten har lave lønomkostninger (overskud af arbejdskraft) eller de bedrifter, der har en god kapacitetsudnyttelse f.eks. via lav traktorleje eller et maskinsamarbejde. Tidsforbruget er stort så det er væsentligt at dette aspekt vurderes inden fodringsstrategien ændres. Herudover er der udfordringer omkring management som kan læses om i artiklen [Mere frisk græs, er godt for økonomien i økologiske besætninger.](#)